

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קצו

ערב שבת קודש
פרשת קרח
כ"ט בסיוון התשע"ז

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט בסיון ה'תשע"ז - ו' בתמוז ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט בסיון	הלי נזקי ממון פרק ו-ח.	הלי טוען ונטען פרק יג.	מ"ע רלח.
ש"ק	ל' בסיון	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע רמא.
א'	א' בתמוז	פרק יב-יד.	פרק טו.	מ"ע רמא.
ב'	ב' בתמוז	הלי גניבה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק טז.	מל"ת רמד. מ"ע רלט.
ג'	ג' בתמוז	פרק ז-ו.	הלי נחלות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רח. מל"ת רעא. ערב.
ד'	ד' בתמוז	פרק ז-ט.	פרק ב.	מל"ת רמו. רמג.
ה'	ה' בתמוז	הלי גזילה ואבידה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ג.	מל"ת רמה.
ו'	ו' בתמוז	פרק ז-ו.	פרק ד.	מל"ת רמו.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.18	7.50.1	1.18	12.43	9.07	5.43	4.35	4.08	2.57	ו', כ"ט בסיון
8.18	7.50.2	1.19	12.43	9.07	5.43	4.36	4.08	2.57	ש"ק, ל' בסיון
8.18	7.50.4	1.19	12.43	9.08	5.44	4.36	4.08	2.58	א', א' בתמוז
8.18	7.50.5	1.19	12.43	9.08	5.44	4.36	4.09	2.58	ב', ב' בתמוז
8.18	7.50.6	1.19	12.44	9.08	5.44	4.37	4.09	2.59	ג', ג' בתמוז
8.18	7.50.6	1.19	12.44	9.08	5.45	4.37	4.09	2.59	ד', ד' בתמוז
8.19	7.50.7	1.20	12.44	9.09	5.45	4.37	4.10	3.00	ה', ה' בתמוז
8.19	7.50.7	1.20	12.44	9.09	5.45	4.38	4.10	3.00	ו', ו' בתמוז

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
7:13	8:31	7:28	8:34	7:21	8:35	7:29	8:32	7:29	8:32
7:13	8:31	7:29	8:34	7:22	8:35	7:30	8:32	7:30	8:32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793 ISSN 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הנהגת הרבי ותלמידיו במידת האהבה

כאשר רואים את ילדיו של אברהם אבינו נוהגים במידת האהבה, הרי שזו ההוכחה שצלו היה עניין זה מושרש בעומק • במימרא זו פסק בעל ההילולא את הדין על עצמו, בבחינת "מרובה מידה טובה" • כאשר בוחרים בדרך הטוב והאמת והישר, הכל צריך להיות במידת האהבה • גם מלמעלה יכולים לפעול על בני"ע"י הנהגה מתוך חסד ואהבה יותר מאשר ע"י הנהגה בקו ההפכי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

אודות אברהם עצמו, אלא אודות "זרע אברהם" - שבנוגע לאברהם עצמו אין זה חידוש שנקרא "אוהבי" - שהרי אפילו בעל-עגלה, אילו הקב"ה עצמו הי' מדבר עמו, הי' גם הוא עובד את ה' מאהבה;

אלא, מניין יודעים שכל ענינו ותכונת נפשו של אברהם מצד עצמו הו"ע עבודת ה' באהבה - הנה הראי' לזה היא מ"זרע אברהם אוהבי":
כאשר רואים את ילדיו ונכדיו שגם הם עומדים בדרגא ד"אוהבי" - הרי זו הוכחה שאצל אברהם הי' ענין האהבה מושרש בעומק כ"כ ("אזוי טיף פאָרוואַרצלט"), שלכן נעשו גם בניו ונכדיו כמה דורות לאח"ז - "זרע אברהם אוהבי" (היינו, ש"אוהבי" קאי גם) על "זרע אברהם").

ב. והנה, דובר כמ"פ⁶ שסיפורי הנשיאים הם הוראה.

סיפור הנ"ל שסיפר הרבי לכבוד הילולא של יו"ד שבט, שייך גם בנוגע אליו:
במה מתבטא וניכר תכונת נפשו בפנימיותה?
- כאשר רואים שענין זה נמשך אצל בניו ונכדיו:

6 ראה גם תו"מ חכ"ד ע' 302. וש"נ.

א. בא' ההתוועדויות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל ההילולא, שנערכה גם לכבוד יו"ד שבט, שהי' אז רק ה"יאָרצייט" של אמו זקנתו, הרבנית של אדמו"ר מהר"ש, וגם לכבוד י"ג שבט, ה"יאָרצייט" של אמו הרבנית - אמר בתוך הדברים:

איתא בגמרא² "גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה" - דקאי ("העושה מאהבה") על אברהם אבינו, כדברי הגמרא לעיל מיני': "נאמר ירא אלקים באיוב³ ונאמר ירא אלקים באברהם⁴, מה ירא אלקים האמור באברהם מאהבה, אף ירא אלקים האמור באיוב מאהבה, ואברהם גופי' מנלן, דכתיב⁵ זרע אברהם אוהבי".

יודע מה שפירש אדמו"ר האמצעי בפסוק זה בהיותו נער צעיר,

- בדייקו בלשון הפסוק "זרע אברהם אוהבי", היינו, שהלימוד ש"ירא אלקים האמור באברהם (היינו) מאהבה" הוא מהפסוק שבו מדובר לא רק

1 שיחת ש"פ בא תש"ד ס"ה (סה"ש תש"ד ע' 55).

2 סוטה לא, א.

3 איוב א, ח. ב. ג.

4 בראשית כב, יב.

5 ישעי' מא, ח.

"בניו" - כמ"ש⁷ "ושננתם לבניך אלו התלמידים", (מזה מובן ש) "בכדיו" - הם תלמידי תלמידיו, וכידוע מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא⁸, שרבינו הזקן, בעל התניא, ה' קורא את רבו המגיד בשם "אבא" ("פאָטער"), ואת הבעש"ט בשם "סבא" ("זיידע"), כיון שרבינו הזקן ה' תלמידו של המגיד, ותלמיד תלמידו של הבעש"ט. ג. ובהקדים תורת הבעש"ט⁹ בביאור דיוק לשון המשנה במסכת אבות¹⁰ "לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון" - דלכאורה הול"ל בסדר הפוך, שהרי תחילה עורכים חשבון ואח"כ פוסקים הדין, ולמה נאמר כאן "דין (ואח"כ) וחשבון"?

ומבאר הבעש"ט ע"פ דברי המשנה¹¹ "ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו" - ש"נפרעין מן האדם מדעתו", אלא, שזהו באופן שהאדם אינו יודע מזה, שלכן הרי זה גם "שלא מדעתו":

כדי שיהי' דין צדק - אומר הבעש"ט - מביאים את הנשמה שדנים אודותה, ומספרים לה אודות הנהגתו של פלוני (שהיא מעין ההנהגה שאודותה דנים נשמה זו), ולאחרי שהנשמה פוסקת שדינו של פלוני צריך להיות כך וכך, אזי עושים עמה "חשבון", שבפנימיות הענינים, עשתה גם היא אותו מעשה שעשה פלוני, שאודותיו פסקה בעצמה את הדין.

וזהו "נפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו": "מדעתו" - כיון שהוא בעצמו פסק את הדין, ו"שלא מדעתו" - כיון שלא ידע שבכך פסק גם בנוגע לעצמו.

ועפ"ז מובן גם הסדר בדברי המשנה "דין וחשבון" - שתחילה הוא ה"דין" שפוסק על הזולת, ואח"כ הוא ה"חשבון" שפס"ד הנ"ל שייך גם אליו. ואם הדברים אמורים במדה בלתי טובה - הרי עאכ"כ שכן הוא בנוגע לשכר ומדה טובה¹².

ד. ובנוגע לעניינינו:

כיון שהנשיא, בעל ההילולא, סיפר בשם אדמו"ר האמצעי, שכיצד יודעים שכל ענינו של אברהם הו"ע האהבה, ועד שאפילו מדת היראה שהיא מדה הפכית מאהבה, היתה גם מתוך אהבה, הרי זה מתבטא בכך שרואים שגם "זרע אברהם" עומדים בתנועה של "אוהבי" -

הרי כן הוא גם בנוגע אליו - שכדי להביא לידי גילוי את פנימיות הענינים שאליהם התמסר בעל ההילולא בכל מציאותו, הרי זה תלוי במעמדו ומצבם של תלמידיו ותלמידי תלמידיו, וכאשר רואים שהנהגת תלמידיו ותלמידי תלמידיו היא בקו של אהבה,

- אהבת ה', "ואהבת את ה' אלקיך"¹³; וכיון ש"אהבתי אתכם אמר ה'"¹⁴, הרי נמשך מזה הענין דאהבת ישראל; ובמילא רצונו ליתן להם טוב האמיתי, "טוב לשמים וטוב לבריות"¹⁵, שזוהי התורה, כמארז"ל¹⁶ "אין טוב אלא תורה, שנאמר¹⁷ כי לקח טוב נתתי לכם תורתנו גו'", כך, שנמשך גם באהבת התורה -

הרי עי"ז בא לידי גילוי ענין האהבה שהי' אצלו בפנימיותו ועצמיותו - כל ג' האהבות שהם כולא חד¹⁸: אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל, שלכן נמשך הדבר גם אצל תלמידיו ותלמידי תלמידיו.

ועי"ז מתקשרים הם והמושפעים שלהם עם בעל ההילולא, וכמדובר פעם¹⁹ שכיון ש"זרעו בחיים", הרי "אף הוא בחיים"²⁰,

וכל זה מקרב את כל הענינים הקשורים עם בעל ההילולא - שיומשכו ע"י צינור של אהבה ומתוך אהבה, ויומשכו בגלוי למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רויחי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון החדש - "שאמיל", ואח"כ צוה לנגן "ופרצת"].

(13) ואתחנן ו, ה.

(14) מלאכי א, ב.

(15) קידושין מ, א.

(16) אבות פ"ז מ"ג.

(17) משלי ד, ב.

(18) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ח ע' 2 ואילך.

(19) ראה גם שיחת מוצש"ק פ' בשלח, י"א שבט דאשתקד

בתחלה (תו"מ חכ"ב ע' 30 ואילך). וש"נ.

(20) תענית ה, ב.

(7) דברים ו, ז ובספרי ופרש"י.

(8) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 78 ואילך. וש"נ. וראה גם תו"מ חכ"ג ע' 53.

(9) ראה כתר שם טוב בהוספות סק"ב ואילך. וש"נ. וראה גם תו"מ ח"ח ריש ע' 207.

(10) רפ"ג.

(11) שם מט"ז.

(12) ראה יומא עו, א. וש"נ.

ענינו אינו אלא ענין החכמה והשכל – הרי ריחוק הערך ביניהם הוא עד כדי כך, שהאיש הפשוט שאינו שייך לחכמה ושכל, אין לו תפיסת מקום כלל אצל החכם, ונחשב כמו דבר דומם בתכלית.

וכל זה – למרות שמדובר אודות שני בני-אדם, ושניהם נבראים, ושניהם ממין המדבר, וישנם כו"כ נקודות שבהם משתווים שניהם, ואעפ"כ, כיון שאחד מהם נתעלה במדרגה והשני ירד במדרגה למטה מטה, אזי אין קשר ושייכות ביניהם.

ומזה מובן גודל ריחוק הערך שבין בורא לנברא – כמה פעמים ככה, ועד באין ערוך.

וכיון שכן, הרי הא גופא שיכול להיות ענין הבריאה, וכל הענינים שהבריאה מקבלת מהבורא – הרי זה רק מצד מדת החסד והאהבה שלמעלה, שטבע הטוב להטיב²⁷; ומצד זה יכול להיות אח"כ אופן ההנהגה ד"כולהו יומין": לפעמים הנהגה מצד קו החסד, ולפעמים הנהגה מצד קו ההפכי, ולפעמים הנהגה מצד קו האמצעי, קו הרחמים; אבל המקור לכל זה, ד"אזיל עם כולהו יומין" – הו"ע האהבה.

ועד"ז בנוגע להנהגת האדם:

מצד הבריאה כשלעצמה – הרי "עיר פרא אדם יולד"²⁸, ובמילא, אין תפיסת מקום לכל העולם שמחוץ הימנו; ישנו רק מה שהוא רוצה ומבין, וכן יקום, ואילו מציאות הזולת אינה תופסת מקום אצלו, לא בנוגע לקו החסד ולא בנוגע לקו ההפכי, ולכל היותר הרי הוא משתמש בה כפי שמשמשים עם דומם, צומח או חי.

וא"כ, הא גופא שמתחיל להתבונן במציאותו של הזולת, ועד שמתעורר בתנועה מסויימת ביחס אל הזולת (מצד תכונת נפשו), והיינו, שמציאותו של הזולת מתחילה לתפוס מקום אצלו – הרי זה ענין של חסד ואהבה.

אמנם, כיון שישנו הענין דבחירה חפשית בין שני דרכים, כמ"ש²⁹ "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו'" (גם ההיפך), אזי יכול להיות שמצד האהבה תהי' אצלו תנועה הפכית, והיינו, לא כמו אצל אברהם שגם היראה היתה מצד אהבה, אלא

ד. האמור לעיל קשור – בהשגחה פרטית – גם עם המאמר של ה"יארצייט", ד"ה באתי לגני:

במאמר הנ"ל²¹ מובא מאמר המדרש²² "כל השביעין חביבין", שנאמר על משה רבינו, להיותו שביעי לאברהם אבינו, שהוא הראשון.

וע"פ האמור לעיל שענינו ועבודתו של "אברהם אוהבי" מתבטא בכך שאין זה רק בנוגע לעצמו, אלא נמשך במילואו גם אצל "זרע אברהם", אפילו לאחרי כמה דורות – הרי זה מודגש גם אצל משה רבינו, השביעי לאברהם, כדברי הגמרא²³ "משה רבינו אוהב ישראל הי"י".

זאת ועוד:

בין אברהם למשה היו עוד חמשה דורות, וא"כ, היתה גם ההנהגה ד"פחד יצחק"²⁴, וכל שאר המדרגות, כפי שנימנו בספרי קבלה וספרי חסידות, וכמובן גם מפשטות ההנהגה שהיתה בדורות הנ"ל. אמנם, כל ענינים אלו באים מצד האהבה, ע"ד דברי הגמרא הנ"ל: "ירא אלקים האמור באברהם – מאהבה".

ו. ובהכרח לומר כן גם מצד ענין אחר:

איתא בקבלה בכ"מ שמדת החסד (וכן אהבה שהיא פנימיות החסד²⁵) היא בבחינת "יומא דאזיל עם כולהו יומין"²⁶.

וההסברה בזה – שמבלי הבט באיזה אופן תהי' ההנהגה מלמעלה, הרי עצם הענין שיש להמטה שייכות עם המעלה (באיזה אופן שתהי' השייכות ביניהם), הרי זה רק מצד האהבה.

ובמכל-שכן וקל-וחומר:

גם כאשר מדובר אודות בני-אדם שהם בשני קצוות, האחד הוא פחות ביותר, שאינו שייך לענין של חכמה ושכל, והשני הוא חכם גדול ביותר, שכל

(21) סה"מ תש"י ע' 111.

(22) ויק"ר פכ"ט, יא.

(23) מנחות סה, סע"א.

(24) ויצא לא, מב.

(25) ראה תניא אנה"ק סט"ו. לקו"ת ואתחנן יב, ג. ראה לב, ד. ובכ"מ.

(26) ראה זח"ג קג, א-ב. קצא, ב. הנסמן בלקו"ש ח"ה ע' 174 בשוה"ג.

(27) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בערה (ד"ה מספרי הח"ן).

(28) איוב יא, יב.

(29) נצבים ל, טו.

הקו ד"ירא אלקים אתה"⁴, הרי גם זה צריך לבוא מצד אהבה.

ח. ובנוגע לפועל:

כל זמן שהאדם אינו בטוח בעצמו בענין האהבה – אזי יזהר מתנועה הפכית, שהרי יכול להיות שיש לו בזה פני' שלא מצד האהבה.

וזהו גם מה שאומר רבינו הזקן בתניא פרק "לב" – "והן לא, לא הפסיד":

כאשר ההנהגה היא בתנועה שאינה מצד האהבה – הנה אם מצליח ומכוון, אזי מוטב, ואם לאו, אזי ישנו ענין של הפסד;

משא"כ כאשר ההנהגה היא בתנועה של אהבה, ללא חשבונות – הרי אם הצליח להחזירו למוטב, בודאי טוב, ואפילו אם מתעכב הדבר, "והן לא", הרי אפילו בשעת מעשה "לא הפסיד" (כמבואר בארוכה בתניא פרטי הדברים)³⁵.

ובענין זה ביחוד השתדל ביותר בעל ההילולא³⁶ – לנטוע את הענין דאהבת ישראל בלב כל אחד, ובאופן שגם כאשר צריכים לפעמים לנצל תנועה הפכית, ידעו, שגם תנועה זו צריכה לבוא מצד אהבה דוקא, ובמילא, כאשר באים הדברים לידי פועל, הנה בענין של אהבה וחסד ורחמים אין מה להיות זהיר ומחושב ("זיין אויסגערעכנט") אפילו עד הקצה התחתון, שהרי "הן לא, לא הפסיד"; משא"כ בנוגע לתנועה הפכית – צריך להיות זהיר ומחושב, עד שבא לידי הוכחה גמורה לעצמו שמוכרח לנצל תנועה זו לפי שעה, ובשעת מעשה זוכר בעצמו – ובאופן שניכר גם אצל הזולת – שתנועה זו גופא היא מצד אהבה³⁷.

ט. והנה, כיון שמדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"³⁸, אלא כמה פעמים ככה, – וכנזכר לעיל³⁹ מאמר רבינו הזקן⁴⁰ בשם

שנעשה אצלו ענין שמנגד ולוחם ומחריב את ענין האהבה.

ובכל אופן, כדי שתהי' איזו שייכות אל הזולת, הנה ההתחלה בזה היא מענין האהבה, שלכן הרי זה "יומא דאזיל עם כולהו יומין".

ז. ומזה מובן, שכאשר בחרים בדרך הטוב והאמת והישר, שזוהי דרך התורה, שנקראת "תורת חיים" (חיים גם בעוה"ז הגשמי והחומרי) – הרי אע"פ שהתורה כלולה מכל הענינים, כמ"ש³⁰ "חצבה עמודי' שבעה", שהם שבעת המדות שישנם אצל בני-אדם³¹, צריכים להיות כל הענינים מצד אהבה, והיינו, שאיך שיהי' אופן ההנהגה אל הזולת, הרי זה צריך להיות מצד אהבה אמיתית אל הזולת.

והיינו, כשם שבאברהם היתה גם היראה מצד אהבה (כנ"ל), כן הוא גם ב"זרע אברהם", שגם כאשר ההנהגה היא בפועל באופן אחר, ובפרט כאשר נמצאים בזמן הגלות שאז צריכה להיות לפעמים הנהגה שאינה בקו החסד בגלוי – הרי זה צריך לבוא אך ורק מצד האהבה, ולא מצד ענין הפכי מזה.

וזוהי ההוראה לכל אחד ואחד מבני אברהם, – שבוה נכללים כל בני', ואפילו גרי-צדק, שכן, אף שיש דעה שגר אינו יכול לומר "לאבותינו"³², מ"מ, נקרא גם הוא "בן אברהם", כיון שאברהם הי' "תחילה לגרים"³³ (וזהו החידוש של אברהם לגבי יצחק ויעקב),

ולהעיר גם מהשייכות לעבודת בני' בזמן הגלות, כמארז"ל³⁴ "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים" –

שהנהגתם צריכה להיות בקו האהבה, שזהו הקו של אברהם אבינו, שפעל גם ב"זרע אברהם" הענין ד"אוהבי", ועד שאפילו בשעה שצריך לנצל את

(30) משלי ט, א.

(31) ראה או"ת להה"מ סת"ד (ק, ב). אוה"ת לך לך (כרך ד) תרפג, א. חנוכה (כרך ה) תקלא, א. בעלותך ע' שכב. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' שלו. תרל"ד ע' רלו. תרע"ח ע' שמג.

(32) ביכורים פ"א מ"ד.

(33) חגיגה ג, א. וראה תשובת הרמב"ם – נדפסה ברמב"ם הוצאת שולזינגער (ני. תש"ז) בהוספות לח"א ס"ט. תשובות הרמב"ם (ירושלים תש"כ) כרך ב פרצ"ג.

(34) פסחים פו, ב.

(35) ראה גם "מ"מ, הגהות והערות קצרות" לתניא שם (ע' קצט) ב"לקוטי פירושים". וש"נ.

(36) ראה גם שיחת יו"ד שבט תשי"ד סכ"ג ואילך (תו"מ ח"א ע' 36 ואילך).

(37) ראה גם שיחת יו"ד שבט תשט"ז בתחלתה (תו"מ חט"ז ע' 40 ואילך).

(38) סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

(39) שיחת ש"פ שמות, מבה"ח שבט ס"ט (תו"מ חכ"ד ע' 326).

(40) אג"ק הצ"צ ח"א ס"ע שכה. וש"נ.

לכל עניני היסורים כו' שהיו אצל בעל ההילולא,
שעי"ז הוציא את כל השייכים והמקושרים אליו,
ועי"ז גם את כללות בני ישראל⁴⁷,

הרי כל ענינים אלו היו כבר "די והותר", ועכשיו
צריך לבוא הזמן שתהי' הנהגה של אהבה, ואהבה
גלוי', בטוב הנראה והנגלה.

ועי"ז ימשיכו בקרוב ממש את הגאולה, שאז
תהי' ההנהגה באופן ד"כשאני נכתב אני נקרא⁴⁸,
והיינו, ששם הוי', מדת הרחמים, יהי' לא רק
"נכתב", אלא גם "נקרא", היינו, שגם הקריאה
שענינה גילוי תהי' בשם הוי', שהו"ע גילוי הרחמים
והחסד, בטוב הנראה והנגלה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר
הזקן (אבינו מלכנו), ואח"כ צוה לנגן ניגון אדמו"ר
האמצעי].

עד כדי כך, שבשביל הצלתו, לא זו בלבד
שמותר להפסיק בתפלה, אלא עוד זאת, שישנו
ציווי: "מה תצעק אלי!"

ועל יסוד הוראה זו ראינו אופן הנהגת הנשיאים,
כנ"ל.

(קטעים מהתועדות ש"פ בשלח תשי"ט -
תורת מנחם כרך כה עמ' 17 ואילך)

ח"ב ע' 202. סה"מ שכתב ע' רעא).
47) ראה גם תו"מ ח"ד ע' 182.
48) פסחים נ, א. וש"נ.

המגיד על הפסוק⁴¹ "דמות כמראה אדם עליו
מלמעלה", "שכפי המדה שהאדם מראה מלמעלה
כך מראין לו מלמעלה" -

הנה כאשר הנהגת האדם עם סביבתו היא
בתנועה של אהבה, ואפילו כשצריכים לנצל ענין
של יראה, הרי זה גם מצד אהבה, שלכן הרי זה רק
בלית-ברירה, כאשר אין כבר אפשרות אחרת - אזי
פועל גם בה"דמות כמראה אדם עליו מלמעלה",
שאופן ההנהגה מלמעלה שמתנהגים עמו ועם בני
ביתו יהי' רק מצד האהבה, ולא תהי' כלל ההנהגה
בקו ההפכי.

וכידוע שגם מלמעלה יכולים לפעול על בני"ע"י
הנהגה מתוך חסד ואהבה יותר מאשר ע"י הנהגה
בקו ההפכי, ואילו הצורך להשתמש בהנהגה בקו
ההפכי אינו אלא בשביל הענין ד"רחץ הוי' צואת
בנות ציון"⁴² (כמבואר באגה"ק⁴³), ובזה גופא -
יכולים לפעול שיחליפו זאת בענינים רוחניים⁴⁴,
ורק באופן ש"אחד מכם גולה לברבריא כו"⁴⁵,
ועי"ז הרי הוא מוציא את כללות ישראל,
וכמו בהענין ש"הוא⁴⁶ מחולל מפשעינו"... בנוגע

41) יחזקאל א, כו.
42) ישעי' ד, ד.
43) סכ"ב.

44) ראה זח"ג קנג, א. הובא ונת' בתו"א ר"פ שמות. אוה"ת שם
ע' ח ואילך. (כרך ז) ע' ב'תעז. ואילך. ובכ"מ.
45) שהש"ר פ"ב, ח.
46) ישעי' נג, ה. וראה סד"ה באתי לגני דיו"ד שכתב תשי"א (תו"מ

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

**החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת -
לאור תורתו והדרכתיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש**

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה,
מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך,
ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים
בפעולת קירוב הלבבות

- ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד
- הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

ראש בני ישראל

יש למסור 'חשבון' אודות כל רגע • עניין ה'בחירה חופשית' אצל כל אחד מישראל מושרש ב'עצמות' • כוחו של רב • הרבי מתאר השפעה של 'יחידות' על יהודי • מכתב חריף וכאוב של הרבי לרב קהילה • וכיצד צריך להשפיע 'חסידות' על הזולת • מוגש לרגל יום ההילולא ג' בתמוז

ז"ל הידוע, אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה ועוד (עש"ק פ' בראשית תשל"ז – אגרות-קודש כרך לב עמ' כה) :

עדיין אין הזמן מתאים לעיין בספרו ככל הדרוש, בכל זאת אתאפק לא אוכל... להוסיף על כל פנים מלים אחדות.

בר"ח מנחם-אב תשכ"א כותב הרבי ('אגרות-קודש' כרך כ' עמ' ש):

"כדרכי לחפש בכל ענין הוראה בספרים או מאורעות שבעבר, מצאתי גם בזה דברי רבינו הזקן בעל התניא והשלחן-ערוך, שכשמתעכבת הגשמת איזה ענין למושך זמן, מהנכון להשלים החסרון על ידי משנה פעולות ובקצב משנה".

בחירה חפשית

באחת ההזדמנויות כתב הרבי: "אין לשלול מאיש ואשה הישראלים כח הבחירה חפשית שלהם שע"פ המבואר בכ"מ בדא"ח... בחירה החפשית הוא מפני שמושרשים בעצמות [=אין-סוף] שרק שם הוא מקום בחירה חפשית בלי הכרח".

כוחו של רב

הרב נחמן סודאק ז"ל (שליח הרבי לאנגליה), סיפר פעם ב'יחידות' לרבי כי האברכים שואלים אותו שאלה מסויימת בהלכה בהלכות הצריכות, והורה לו הרבי שלא יפסוק בעצמו איך ינהגו לפועל אלא ידאג שהרב פאדווע [ראב"ד קהילות החרדים בלונדון, ובעל שו"ת חשב האפוד] יפסוק בנידון ולקולא.

במהלך התוועדות י"א ניסן תשמ"ב התבטא הרבי ('התוועדויות תשמ"ב' כרך ג' עמ' 1217 ואילך):

"צריכים לייקר ביותר כל רגע ורגע... צריכים להשתדל שכל רגע מחיי היהודי יהיה ממולא בתוכן אמיתי... ואין לחשוב שאם לא יעשה ענין מסויים ברגע פלוני, יוכל לעשות זאת ברגע שלאחרי-זה, "מחר לאחר זמן" וכיוצא-בזה – כי אותו רגע שלא נתמלא בתוכן אמיתי נאבדת מציאותו.

"והרי נאמר בספרים "אדם דואג על איבוד דמיו, ואינו דואג על איבוד ימיו", שכוננת הדברים היא להביע מחאה הכי תקיפה על ענין זה (=דאיבוד הזמן), כי מצד השכל – הרי אדרבה: אם אדם דואג על איבוד דמיו, הרי על-אחת-כמה-וכמה שצריך לדאוג על איבוד ימיו!

בסיום היום – עליו למסור "חשבון" אודות כל רגע ורגע שבעבר במשך היום כולו, ולהראות שכל רגע היה ממולא בתוכן אמיתי בהתאם להוראות התורה.

כך כתב הרבי למר נתן ילין מור מראשי תנועת הלח"י לפני הקמת המדינה ועיתונאי לאחר מכן (אגרות-קודש כרך לב עמ' כז):

"וכל זמן אשר עם בני ישראל, אפילו אחד מבני-ישראל, נמצא בגלות, כפשוטה, ועוד יותר בגלות ושעבוד לתרבות העולם ומהלך מחשבתם, אין פנאי לא למנוחת הנפש ולא למנוחת הגוף".

לאחד השלוחים כתב הרבי:

"חבל על זמנו וזמני בעוד שקלא-וטריא בנידון-זה וחסל". כתב הרבי לאחד השלוחים (כרך לא עמ' נח).

ובמקום אחר (אגרות-קודש כרך לא עמ' רכא): וראיתי במוחש איך שמתקיים בי מאמר חכמינו

חוות-דעותי דלעיל, אשר עליהם על אתר להעמיק את הרושם ולהגדיל את התוצאה בהנוגע לפועל – בקירוב בדעת וגם שישתתף בפעולות, וכשאין חפצים "אראפרייסען אצלו דעם נאו" [=להעמיד אותו במקומו] הרי יש סברא לאמר שיחפון להתגדר על-ידי סיוע והשתתפות בפעולות הבאות.

תמיהה מהולה בצער

להלן מכתב נדיר של הרבי בחריפותו לרב באחת מקהילות אנ"ש. המכתב עצמו נדפס בצורה חלקית ב'אגרות-קודש' כרך יט עמ' קנט-קס, והפעם אנו מדפיסים אותו בשלימות-יתר (פרט להשמטות בודדות המתבקשות):

ב"ה, כ"ו טבת תש"כ
ברוקלין.

הרה"ח א"א נו"נ וכו' מוה' שי'
שלום וברכה!

זה זמן רב ביותר שאין ממנו כל מכתבים וידיעות, ויהי רצון שיהי זה סימן טוב שהכל בסדר ובשלימות, ויהי רצון שכן יהי גם בהענין אודותו באתי לקמן, והוא:

הגיעתני שמועה מזוהרה ביותר וביותר, אבל כיון שמקורה מאנשים כשרים לעדות ויותר משנים, מחויב הנני לברר הענין, ולעשות מה בזה. תוכן השמועה היא, שכאשר פלוני אומר שיעור ברבים באיזה שיהי ענין, בנגלה או בחסידות, הרי כת"ר מתערב בפומבי, דוקא בקושיות ופירוכות ורמינהו וסתירות וכו' וכו'. וקרה הדבר לא פעם ושתים ובאקראי, אלא שנעשה הענין לדוקא ולסדר קבוע.

באם הענין של השמועה, ח"ו נכון הוא, מובנת הפליאה מהולה בצער, שהרי זהו דין מפורש בתורה בהנוגע לגודל הזהירות להלבנת פני חבירו ברבים, בנגלה דתורה, ועוד מודגש הדבר ביותר וביותר ע"פ הוראת תורת החסידות, בענין דאהבת ישראל, ושכולן מתאימות ואב אחד לכלונה, מתחיל מתניא קדישא ועד לולהצו וגו' ונקמת ה' במדין וגו'.

לימוד זכות (קלוש יותר מדי) יש להביא, שהכוונה היא לברר דין תורה לאמיתתה, שאי אפשר לסבול ח"ו סילוף באיזו נקודה ופרט שיהי. אבל אז הרי אין מובן כלל, למה זה נעשה הדבר דוקא ברבים, (שאיזו יש כאילו זמורת זר – שיבחנו הנאספים, מי הוא היודע

הרבי נימק את הדברים כך: לרב מורה הוראה ישנה סייעתא דשמיא – מן השמים מסדרים לכל אחד מקור לפרנסה. ומי שנתמנה בתור רב מן השמים רצו שבאופן זה תהיה פרנסתו ולכן עוזרים לו מלמעלה שיפסוק כפי האמת ולכן צריך להעביר שאלות כאלו לרב שפרנסתו היא מהוראה בפועל. השאלה הנידונה – המשיך הרבי – היא מסובכת ביותר. מורכבת היא מכמה סוגיות ושיטות שונות וניתן לטעות בהכרעה – מאחר שישנם כמה וכמה שיטות המקילים וכן המחמירים, והרי זה כבנין שכל פרט תלוי בזולתו, ולכיון אל האמת נדרשת הרבה סייעתא דשמיא וכיון ש[הרב פאדווע] נתמנה בתור רב, מן השמים יעזרו לו בפסיקת ההלכה.

כשהגיע ללונדון שוחח הרב סודאק עם הרב פאדווע ומסר לו את הדברים, הגיב על כך הרב פאדווע בהיסוס, אך התעשת ואמר מכיון שכבר הורה זקן – אפסוק כך. ופסק כפי שהרבי ביקש שיפסוק.

הרב נחמן סודאק אמר פעם (יתכן אפילו שמע זאת מהרבי עצמו) בשם בר-סמכא מדוע ריבוי מכתבים של הרבי נחתמים "בשם כ"ק אדמו"ר – מזכיר" ולא באו בחתימה ישירה של הרבי – כי הצד-השוה בין כל אותן איגרות הוא שהם מכילות הוראות או דרישות שאין וודאות שמקבל המכתב אכן יבצעו הלכה למעשה ואז אם הדברים חתומים ישירות ע"י הרבי – ולא יתבצעו – יש בזה משום הלאו של "לא תסור מכל אשר יגידו לך", בעוד כאשר היא חתומה רק ע"י המזכירים, אז קיל יותר. ומענין לענין:

בהזדמנות (ראה 'בצל החכמה' עמ' 75 ואילך) גילה הרבי:

כאשר רצו פעם להכריז על תענית-ציבור וכו' – טענתי שלדעתי צריך לעשות זאת לא באופן של הכרזה (שמצווים לצום) – כי-אם באופן של הצעה (לא גזירה, לא הוראה של בית-דין...). שתכלול עמה טעמים, ובלשון של "ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב" ... שאצל רבים יתקבלו הדברים...

קשר אחרי הביקור

לאחד מחשובי החסידים כותב הרבי:
בודאי יודע שביקר כאן... שי' וכנראה שיצא בקירוב הדעת יותר ממה שנכנס וגם על-זה חלה

קשה לי להאריך בדבר המבהיל כהנ"ל, ובפרט שהרי השערה חזקה שבקראו מכתבי זה, הרי יקפיד עלי וירגיז ברוגזה "העולה מעלה מעלה". אבל מה אעשה, וכנראה שאנ"ש ב... אין ברצונם או שאין ביכולתם, למנוע האמור. והוא בעצמו, או אינו יכול או שאינו רוצה – להביט על הענין כמו שהוא. ועד שלא תבוא מחאה מצד, הרי גם אני לוקח חלק בהנהגת כת"ר בכל ענין האמור,

ולא אכחד, אשר עוד כוונה בה: לא רק לצאת מהערבות, כי אם, והוא העיקר, שעכ"פ מכאן ולהבא, תופסקנה המניעות האמורות בעבודת האברך האמור, אשר בעזרת השם יתברך וכברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל נשיא דורנו, לכל אלו הממלאים שליחות כהנ"ל, יצליח בפעולותיו.

ואם אזכה, הרי יפעלו דברי האמורים, עד שאלו, שהפריעו בהנ"ל מאיזה טעמים שיהיו, הנה מכאן ולהבא, יסייעו בכפלים, וע"ד המבואר באגרת התשובה לרבנו הזקן סוף פרק ט': ה' (צ"ל) רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים כו'.

בברכה לבשו"ט באמת בכל הנ"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט, מזכיר

סידור לבחור

פעם בעת ההקפות עמד אחד התמימים – נחמן סודאק – בקירוב מקום לרבי, הרבי הבחין כי לבחור אין סידור שיוכל לקרוא מתוכו את הפסוקים של ההקפות. תוך כדי הישענותו על הסטענדער היטה הרבי את סידורו שאותו בחור יוכל לקרוא מתוכו הפסוקים.

באותיות המקבל

כך כותב הרבי בשנים הראשונות:

"על כל-אחד ואחד מאתנו להשתדל בכל עוז לשפר את כל הראוי לזה (לחסידות) [מעט?] אפילו במקצת וספ"י לי כתורא, וכמובא בכמה מהשיחות קדש אשר מתחיל מהם איז מען געגאנגען צו דעם מקבל, ולא כהעולם'שע [=הלכו אל המקבל (ולא חיכו עד שיבוא אליהו)] ומובן אשר ההליכה בזה לא רק במקום גשמי, אלא גם הליכה וירידה ממדריגתו ולהתקרב ולהלביש הענינים באותיות מתאימות להמקבל שלעיתים עדיין נמצא למטה הימנו..."

ובקי כביכול. משא"כ כשיה' ביחידות, שאין שם אלא הקב"ה שיבחין וישער שבא זה שמצא הקושיא).

כתבתי לעיל שהתמי" מהולה בצער, לא רק לאחר ששמבואר מקור ההנהגה בדרוש החלצו בענינים כהנ"ל, נוסף על הפס"ד בתורה, אלא שעוד גדל הצער – עד כמה גדול החשך כפול ומכופל ופיתוי היצר הרע,

שהגע בעצמך, כמה וכמה שנים נמצאים אנ"ש שי' ב... וביניהם זקני אנ"ש וכת"ר בתוכם, שתפקידם הוא כהוראת רבותינו נשיאינו מייסדי ומנהלי ישיבת תומכי תמימים, להיות נרות להאיר. ומבין כולם יחד לא נראו, במשך עשרות השנים ויותר, הפעולות הכי גדולה שעשו ב... בהפצת המעינות חוצה, ואפילו לא בהפצת היהדות. כי במשך כל השנים האלו, נתקרבו, אולי, על ידי כולם יחד, אנשים מתי מספר, לתורה ומצותי'. אבל בהנוגע להפצת המעינות חוצה, אפילו בתוככי האברכים בני הישיבות ב... ומי יאמר – שיעור לגדולים ולקטנים, מסיבות שבת שונות וכיו"ב, נעשה ברפיון ידים, בדוגמת המבואר בדרושי ר"ה, אופי הפעולות הבאות ברפיון ידים.

בהשגחה עליונה, ושלא ע"י השתדלות כלל של אנ"ש ב... בא לשם אברך, שהי' במחיצת תומכי תמימים, שנים ספורות, לא ראה, לא את כ"ק מו"ח אדמו"ר ולא את כ"ק אביו אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, גולה ונודד ממדינה למדינה, ופשיטא שאי אפשר לדרוש ממנו אותן המסירת נפש והנחת הישות של עצמו, שאפשר לדרוש מזה, שראה מאורות, וכשהיו במקומם, ז.א. בתומכי תמימים דליובאוויטש, ובתוקף אורם. ודוקא זה – האברך – הניח עניניו ורוצה לעשות מה ב... לכפר על העון של כ"ק מאנ"ש דשם, שלא מילאו תפקידם המוטל עליהם מרבותינו נשיאינו (אף שמצאו פנאי להתעסק בענינים שלהם, הפרטים),

והנה לא לבד שאין מסייעים בידו, אלא כו'. והרי על פי שכל, גם דנה"ב, האט מען געדארפט טראגען עם אויף די הענט, און לערנען זיך [=היה עליהם לנשאו על הידיים וללמוד] מהנחת עצמותו, ולהגדיל כבודו בעיני כל הסביבה. שאם אי אפשר לפעול בעצמו, לעשות בהפצת המעינות חוצה, חוצה כרצון רבותינו נשיאינו, הרי עכ"פ, די הנחה האט דאך געמעגט זיין [=על-כל-פנים ההנחה היה מותר לה להיות], שלא להיות מעלים ומסתיר על זה.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש פרשת קורח

ל' בסיוון, א' דראש-חודש תמוז

זבדיה, קדיש תתקבל. שיר-של-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

מוציאים שני ספרי-תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת השבוע, לפני ההגבהה מניחים את ספר-התורה השני על הבימה, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר התורה השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס: "וביום השבת... ובראשי חודשיכם... ונסכו". הגבהה וגלילה.

הפטרה: "כה אמר ה', השמים כסאי" (ישעיהו סו) ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת 'מחר חודש' (שמואל-א כ"ח, מב). אין אומרים 'אב הרחמים'. מוסף: 'אתה יצרת'. מנחה: פרקי-אבות - פרק ד. שכח 'יעלה ויבוא' במנחה - חזור. אם נזכר בזמן תפילת ערבית - מתפלל שתיים - הראשונה לערבית (ובה אומר 'אתה חוננתנו') והשנייה לתשלומי מנחה (עדיף לאומרה אחרי 'אתה קדוש'). ואם שהה הרבה אחרי ערבית, אינו יכול להתפלל תפילת תשלומין⁸.

מנהגנו בקריאת שניים מקרא אחד תרגום לומר בסיומה את שתי ההפטרות ("ויאמר שמואל" לפרשת קורח, ו"השמים כסאי" לראש-חודש, ובסופה פסוק ראשון ואחרון של 'מחר חודש'). למנהג רבותינו, אומרים ביום שישי לאחר קריאת שניים מקרא אחד תרגום את ההפטרה "ויאמר שמואל", ובשבת קודש לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה'שביעי' (פעם נוספת), את ההפטרה הנאמרת בפועל "השמים כסאי" והפסוקים שבסופה. בתפילת ערבית, קודם שמונה-עשרה¹, טופחים על השולחן הזכיר 'יעלה ויבוא', אבל אין מכריזים זאת כדיבור².

* בשבת-קודש ז³, שקודם יום ההילולא ג' תמוז, ישתדלו לעלות לתורה. אם אין מספר העליות מספיק - יקראו בתורה בחדרים שונים⁴, אבל לא להוסיף על מספר הקוראים.

* ישתדלו שהמפטיר⁵ יהיה הגדול שבחבורה - בריצוי רוב המניין - או על-פי הגורל.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל, ואברהם זקן,

6 ספר-המנהגים עמ' 33.

7 בלוח כולל-חב"ד (שבת, ר"ח שבט) כתב: "טעה ואמר 'תיקנת שבת': עד שלא סיים תפילתו - חוזר ומתחיל 'אתה יצרת', ואם סיים תפילתו - חוזר לראש התפילה..." ואף שאמר "נעשה לפניך...

ומוסיפים כהלכתם, ל' רבים (והרי במוסף בדיעבד די באיזכור בלבד, ראה בשו"ע אדה"ז סי' רסח ס"ז), כאן גרע, כיוון שהזכיר שבת ולא הזכיר ר"ח כלל. מקור דין זה - בברכי-יוסף (תצ ס"ק ח, הובא בשע"ת שם ס"ק ג ובכף-החיים סי' תכה ס"ק כו), ש"ת תשובה-מאהבה ח"א סי' קס, חכמת-שלמה סו"ס תכה, ליקוטי מהר"ח (בדפוס המקורי - ח"ב דף ע"ב). ויש שנסתפקו בזה.

וע' בס' אשי-ישראל (פרק מה הערה קצג) שיש לחלק בין שבת ר"ח וחוה"מ לבין ר"ח. [סיום הדין בלוח כולל-חב"ד: "...ואם אמר 'אתה יצרת' אע"פ שחתם 'מקדש השבת' בלבד - יצא". אכן בס' תפז ס"ג ביו"ט שחל בשבת, פסק אדה"ז שמשום ספק ברכה "טוב לחוש לדבריהם" של הפוסקים שלא לחזור לראש אחרי כדי דיבור, כשחתם בשבת או ביום טוב בלבד, כדי "שלא להכניס עצמו לדי ספק ברכה לבטלה" (אף שמשמע שם שמעיקר הדין היה צריך לחזור), אבל דין זה הוא רק בשאר תפילות ולא במוסף. וע' בס' אשי-ישראל פל"ט סעיף עה ובנסמך שם].

8 ראה שו"ע אדה"ז סי' קח סעיפים ב,ה,ז.

1 עיקר המנהג הוא בליל א' דר"ח (ראה 'מהר"ל - מנהגים' עמ' ה, שבילב' דר"ח היו שלא הכריזו 'יעלה ויבוא' אלא 'ראש חודש'). אך יש הרגילים לטפוח על השולחן גם בב' דר"ח, וכן לומר בקול 'יעלה ויבוא' גם בשחרית ומנחה, ולהכריז לפני מוסף דשבת ר"ח 'אתה יצרת', כדי למנוע שכחה.

2 סידור אדה"ז, תפילת ערבית.

3 מנהגי יום ההילולא - הוראת ב"ד רבני חב"ד בארה"ק, ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו משנת תשי"א ליו"ד שבט (אג"ק ח"ד עמ' קמב, ספר-המנהגים עמ' 95, ובכ"מ).

4 כאשר לפחות ששה מהמשתתפים לא שמעו את קריאת-התורה (קצות-השולחן סי' כה ס"ד). ואפשר לעשות זאת אף לפני תפילת שחרית, כנפוץ בין אנ"ש ובבית-חיינו (עיין אג"ק ח"ג עמ' ד, שלא חייב להיות קשר בין התפילה לקריאת התורה. וע' בספר 'התפילה כהלכתה' פט"ז ס"ה ובהערות שם).

5 ברכי-יוסף אר"ח סי' רפד ס"ק א. וערי-אפרים שער ט סמ"ב. דרכי חיים ושלום' אות ר.

יום ראשון

א' תמוז – ב' דראש-חודש

ערבית, מוצאי-שבת: בראש-חודש (ובכל יום שיש בו מוסף) אין האבל יורד לפני התיבה, ואף לא בתפילת ערבית ומנחה⁹.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי, ובא לציון¹⁰. יהללו. חולצים תפילין דרש"י ומניחים תפילין דרבנו-תם, קוראים קריאת-שמע, קדש, והיה-כי-יביאך. שש זכירות. חולצים תפילין דר"ת. הש"ץ אומר איזה מזמור, חצי קדיש, מוסף.

* הוראות מיוחדות של הרבי לכל ראש-חודש: א) להשתדל "כל אחד ואחד לפעול בעניין ד"יוסף ה' לי בן אחר", לכל הפחות בנוגע ליהודי אחד. ב) להוסיף "כל אחד ואחד בעניין הצדקה (מלבד מה שרגיל לתת לצדקה בלאו-הכי)"¹¹...

מנחה: שכח יעלה ויבוא במנחה, ונזכר בערבית מוצאי-ראש-חודש – מתפלל פעמיים שמונה-עשרה, והשנייה – יתנה ש(אם הוא פטור מלהתפלל 'תשלומין') תהיה בתורת 'נדבה'¹².

יום שלישי

ג' בתמוז

יום ההילולא העשרים-ושלושה של הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם-מענדל צוקללה"ה נבג"מ זי"ע (תשנ"ד), דור שביעי לנשיאי חב"ד, ומנוחתו כבוד בניו-יורק, ארצות-הברית, על-יד

9 ספר-המנהגים עמ' 8.

10 פעם אירע במניין של הרבי שהש"ץ סיים בקול "גדיל תורה ויאדיר", לפני החזרת הס"ת, והרבי הורה לו לומר מיד את הקדיש [כנראה משום שעיקר חוב אמירת קדיש הוא על ובא לציון ולא כהקדמה לתפילת מוסף. וראה בנימוקי או"ח ר"ס נה שהורה במצב זה (שמפסיקים בתפילין דר"ת ואף בדברים בטלים לפני הקדיש) לומר את הקדיש לפני החזרת הס"ת] וזה כנראה גרם שהתחילו לנהוג שם בקביעות, למחר ולהחזיר את הס"ת לפני אשרי ובא-לציון.

11 משיחת ש"פ יתרו, ח"י שבט תשמ"ה (בלתי מוגה) סי"א, בהמשך לוי"ד שבט, התועודות ח"ב עמ' 1199. (תודה להרה"ת שמואל אופנר, בני ברק).

12 לוח כולל-חב"ד בדר"ח מרחשוון, משו"ע אדה"ז סי' קח סי"ז.

ציון כ"ק חמיו אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

ביום זה, בשנת תרפ"ז, נשתחרר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע מהמאסר בבית-האסורים ('שפלרניה', בעיר פטרבורג, שנקראה אז 'לנינגרד'), בתנאי שיסע מיד לגלות, בעיר מקלטו 'קוסטרומה' למשך שלוש שנים¹³.

סדר יום ההילולא:

ביום שני, תיכף אחר השקיעה¹⁴, מדליקים (בכל בית) נר שיידלק כל המעת-לעת. אם אפשר בקל – נר של שעווה¹⁵.

יבחרו וירימו מי שיתפלל לפני התיבה ביום ההילולא, ונכון לחלק שיתפלל אחד ערבית, שני – שחרית, שלישי – מנחה, כדי לזכות בזה מספר יותר גדול של אנ"ש. בשעת התפילות ידלקו חמישה נרות. אחר התפילה (ובבוקר – אחר אמירת תהילים) ילמוד (יסיים) המתפלל לפני התיבה פרק כ"ד דכלים ופרק ז' דמקוואות. אחר-כך יאמר המשנה "ר' חנניא בן עקשיא... ויאדיר". בלחש – איזה שורות בתנאי¹⁶, קדיש דרבנו.

אחר תפילת ערבית – יחזרו חלק מהמאמר האחרון המוגה שזכינו לו, ד"ה "ואתה תצווה" תשמ"א (קונטרס פורים-קטן תשנ"ב, שחילקו כ"ק אדמו"ר בו ביום בידו הקדושה לכל אחד ואחד מהנאספים¹⁷), בעל-פה. ואם אין מי שיחזור בעל-פה – ילמדוהו בפנים. וכן אחר תפילת שחרית. ולסיימו אחר תפילת מנחה. בבוקר קודם התפילה

13 ראה בפירוט ב'ספר התולדות – אדמו"ר מהוריי"צ, כפר-חב"ד תשל"ב, ח"ג פרק כא. ספר-השיחות תרפ"ז, מבוא עמ' י. עמ' 168. ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 649. מענה כ"ק אדמו"ר בעניין אמירת תחנון ביום זה (נדפס בקובץ 'היכל מנחם' ח"ג עמ' מז, עיי"ש בהערות): "בעניינים התלויים ברגש אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש". במניין של הרבי אמרו תחנון ביום זה (אבל אולי היה זה משום שהרבי לא רצה להורות בזה, אלא שהדברים יבואו באתעדל"ת), אך המשפיע הרה"ח ר' מענדל פוטערפאס ע"ה לא הניח לומר תחנון ביום זה.

14 ע"פ ס' המנהגים עמ' 79.

15 "ראשי-תיבות: 'הקיצו ורננו שוכני עפר'" (מהמכתב שצוין בהערה 4). למעשה, נר של שעוות-דבורים טהורה אינו דולק יפה (מוציא הרבה גזים וכבה מהרה, מלבד באבוקת-הבדלה הפתוחה לאוויר), ונרות הש'עווה המצויים בשוק מעורבים בהרבה 'סטיארין'. ולכאורה די שיהיה הרוב שעווה לקיום המנהג כראוי. 16 "יא' שהרבי אמר את התיבות 'ונפש השנית בישראל היא חלק אלוהה ממעל ממש'". 17 ספר-המאמרים – מלוקט חלק ו עמ' קכט.

שזכו להיכנס ליחידות, או על-כל-פנים לראות את פני כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - יצייר עצמו, בעת קריאת הפ"נ, כאילו עומד לפניו. להניח הפ"נ אחר-כך בין דפי מאמר, קונטרס וכו' של כ"ק אדמו"ר. ולשלחו (אם באפשרי - בו ביום) על מנת לקראתו על הציון שלו (מס' הפקס שליך הציון: 1-718-723444).

במשך המעת-לעת - ללמוד פרקי המשניות של אותיות השם²².

במשך המעת-לעת - לעשות "התוועדויות פעילות ומתוך אהבת-ישראל"²³, ולהתחזק בכל ענייני לימוד התורה נגלה וחסידות, חיזוק התורה והיהדות והפצת המעיינות, ובמיוחד באהבת-ישראל ואחדות-ישראל, כפי שהורנו, החל מהתוועדות הראשונה דקבלת הנשיאות²⁴, ועד תשנ"ב - "גילוי האחדות הכללית בהבריאה ובבני-ישראל"²⁵.

אדמו"ר מהור"צ מתאריך י"ז אייר, ובו אישור "המברק נתקבל". בני המשפחה תמחו איך ייתכן ששלח מברק ממאסרו לאחר שנים רבות. כשיא והגיע לרבי ל"ט כסלו תשכ"ד ביקש ממזכירו של הרבי הרי"צ (בשנת תש"ז) לבדוק אם יש מברק ממנו בארכיון, ולא מצא, ונוכר שבאותו יום הכתיב לו אדמו"ר מהור"צ את המכתב - ונוכר ב'משלוח' הפ"נ (מפי נכדו הרה"ר יוסף-יצחק ש' ליברוב). כגון הפרקים דלהלן: **מ** - ברכות פ"א; **נ** - שבת פכ"א; **ח** - חלה פ"א; **ס** - סוטה פ"א; **מ** - אבות פ"א; **ע** - פסחים פ"ג; **ג** - ידים פ"ב; **ד** - סנהדרין פ"ג; **ל** - סוכה פ"ד.

23) מברק ל' בשבט תשנ"ב - ספר השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 535. 24) לקוטי-שיחות כרך ב עמ' 499. וראה גם מכתבו של הרבי נשיא דורנו מיום השלושים להסתלקות כ"ק אדמו"ר מהור"צ - אג"ק ח"ג ס"ע רמד: "...כי המשכת כל רחוניות אינה אלא על-ידי אהבה רבה. נקווה אפוא כי על ידי זה **שנעמוד כולנו בהתקרבות ואהבה רבה אמיתית** נמשיך אלינו כוח להוציא לפועל כל אותם העניינים אשר רצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שייצאו לפועל טוב על ידיו".

25) ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 440. וראה בשיחת ש"פ בהר-בחותי, מבה"ח סיון תנש"א, אודות חשיבות העניין בהבאת הגאולה. ובשיחת י"ג ניסן תשכ"ו (שיחות-קודש, ס"ע 331-יד) סיפר כ"ק הרבי נשיא דורנו בשם כ"ק אדמו"ר מהור"צ על מענה כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, כשהכניס עצמו לסכנת-נפשות בעומדו בתוקף נגד הממשלה באסיפה הידועה, ושאל אותו אחד הגדולים הייתכן, איך מעמדו עצמו בסכנה, ואפילו אם לא חשב על עצמו, היה עליו לחשוב אודות החסידים וכלל ישראל, וענה (תוכן המענה, מתורגם): "כאשר חסידים יפעלו ביחד, הם יעברו זאת... כשחסידיים מתאחדים, הם עוברים זאת, שוברים את החושך כפול ומכופל של הגלות... על-ידי האחדות של החסידים... שמבטלת את כל הגזירות

- פרק תניא¹⁸. וכן לאחר תפילת מנחה¹⁹. בבוקר קודם התפילה - ירים כל אחד²⁰ תרומה להענינים השייכים לנשיאנו, בעד עצמו ובעד כל אחד מבני ביתו שיחיו, וכן קודם תפילת מנחה. לאחר תפילת שחרית - [יכתוב ו]יקרא כל אחד פ"נ²¹ (הנשואים - כמוכן בחגירת אבנט). אלו

18) על-פי אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"צ ח"א עמ' שצ - ללמוד אגרת-הקודש סימן ז"ך.

19) על-פי הנמוץ בין אנ"ש ביו"ד שבט - ללמוד את הביאור לאגה"ק האמורה.

20) "תניית הצדקה (בקשר עם יו"ד שבט וכיו"ב) - הוא שייך גם לנשים, ואדרבה (מצד כמה טעמים) להן דבר הצדקה שייך יותר" (ספר-המנהגים עמ' 85). מובן שיש לשתף גם את הטף (ומכספים) בזה, וכן בשאר ההנהגות, שגם נשים וטף שייכים בקיומן.

21) נוהגים לכתוב את הפ"נ על נייר חלק דווקא. מקפידים לכתוב (אפילו את טיוטת הפ"נ - ראה 'אספקריה' נספח ל'כפר חב"ד' גיליון 1243 עמ' 20) דווקא באם טבלו באותו היום במקווה (באם לא טבל - יכתוב ע"י אחר). כותבים בחגירת אבנט (ונוטלים ידיים לפני-כן). כשכותב אדם פ"נ על עצמו, כותבים "עלי", "עלינו", ואלו כשכותב עבור אחרים הלשון הוא "עבור... (המוזכר הרה"ח ר"ל ש' גורנו)". בנוגע לנוסח הפדיון... אילו יישר חילי, הייתי מבטל הנוסח שכותבים 'ממקור הרחמים כו' [והחסדים האמיתיים] ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל, כ"י א) 'ע"ד... ז"ל" הוא ביאור ההיתר על תניית פדיון לרבי (שלאכאורה ה"ז עניין של ממוצע) ובמילא אי"ז נוגע ושייך לנוסח הפדיון שעניינו בקשת רחמים... ולא ביאור ההיתר על זה. ב) בנוגע להנוסח 'ממקור הרחמים' - אין צורך ליתן לרבי 'כתובת' מהיכן לעורר רחמים... ואולי רצונו לעורר רחמים ממדרגה עלית יותר... 'כ"ק מו"ח אדמו"ר [וכן הרבי עצמו - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' תג-תד, ובכ"מ] היה אמנם כותב נוסח זה, אבל זוהי הנהגה שלו, ואין זה ראה שגם אנ... צריכים לכתוב כן..." (משיחת ליל ב' אייר תשי"ס ד, 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ע עמ' 39. וראה ב"מ גיליון 22 עמ' 23).

ראה באג"ק אדמו"ר מהור"ש ב"ח עמ' קנד: "לדעתי אשוב אשר פ"נ על קברי הצדיקים בעניינים רוחניים בעבודה, איננו צריכים לכתוב החסרונות שמוצא בנפשו, כי אם לבקש שיתקן... הפרט ההוא באופן כך וכך, ולא לכתוב כמו שהוא עתה בחסרונו... עיי"ש. כ"ק אדמו"ר מהר"ש, שבוש מהאוהל, ביאר זאת פעם לבני-ביתו (מבוא לקונטרס ומעין עמ' 55), בכך שברוחניות נראה כל דבר, גם החיסרון, כאילו הוא חי ממש. כשאי-אפשר כלל לכתוב פ"נ, ידוע המעשה מהמפשיע הרה"ח ר' מ"מ פוטרפאס ע"ה שנעצר בחודש סבת תש"ז, והיה נתון בחקירות קשות וכו' עד ערב ל"ג בעומר, ובאותו יום הגיע 'לשבת' בכלא. רק אז יכול היה לחשוב על מצבו, ורצה לשלוח פ"נ לכ"ק אדמו"ר מהור"צ, אך הדבר היה בלתי-אפשרי. ונוכר בדברי כ"ק אדמו"ר מהור"צ לפני צאתו מרוסיה בשמח"ת תרפ"ח [לא מצאתי הלשון ברשימת השיחה הנדפסת. וראה לקוטי-דיבורים כרך א, דף ב ע"א ובהערה] "כשתחשבו עליי, אשוב אני עליכם" ואז 'שלח' אליו פ"נ **במחשבה**. לאחר חודש וחצי הגיע ללוגנו (שכבר הייתה אז בצרפת) מכתב מכ"ק

של כל אחד ואחת מישראל להביא את המשיח על-ידי לימוד התורה בענייני מלך המשיח ובענייני הגאולה³⁴, כדי להתחיל "לחיות" בענייני משיח וגאולה³⁵; ואף "שישו ושמחו בשמחת הגאולה"³⁶. אם באפשרי, לעשות כל הנ"ל מתוך התוועדות. במשך המעט-לעת - לבקר (המוכשרים לזה) במקום כינוסי הנוער החרדי - ולהשתדל, ככל האפשרי בדרכי שלום, גם במקום כינוסי הנוער שלעת-עתה אינו חרדי - ולבאר להם איך שחיבה יתירה נודעת להם תמיד מאת כ"ק אדמו"ר, לבאר להם את אשר תבע מהם והתקווה והביטחון אשר בטוח בהם, אשר סוף-סוף ימלאו את תפקידם בהחזקת היהדות והפצת התורה בכל המרץ החום והחיות שהם מסגולות הנוער.

מובן אשר, בהתאם לתנאי המקום, בכל אתר ואתר, ימשיכו בכל הנ"ל בימים אשר אחרי יום ההילולא, ובפרט ביום השבת-קודש שלאחריו. ויהי-רצון, שתיכף ומיד³⁷ ממש, עוד לפני ג' בתמוז, יחיש הוי' ביאת גואלנו, מהרה יגלה³⁸, והקיצו ורננו שוכני עפר, ונשיאנו, הוא כ"ק אדמו"ר, בעל ההילולא, בתוכם ובראשם, ישמיענו נפלאות וינהלנו בדרך העולה בית א-ל³⁹.

וכפי שסיים כ"ק אדמו"ר את מאמר-החסידות הראשון שלו⁴⁰: "ונזכה להתראות עם הרבי פה למטה, נשמה בגוף ולמטה מעשרה טפחים"⁴¹, והוא יגאלנו."

לקבוע שעה במשך המעט-לעת - לבאר לבני ביתו שי' אודות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ועבודתו אשר עבד בה כל ימי חייו, ואשר גם עתה, כיוון "שגם בזה העולם המעשה אשתכח יתיר"²⁶ - בוודאי שהוא מנהיג את העולם כולו, ואנ"ש בפרט, ומעורר רחמים רבים וכו', כמו שהיה עד עתה, ואדרבה, ביתר שאת וביתר עוז²⁷. ולכן, גם השפעותיו לכל השייכים אליו מתעלות יותר ויותר. וכדי שיתקבלו בפנימיות, צריכים גם ה'כלים' של השייכים אליו להיות מזוככים יותר²⁸.

במשך המעט-לעת - לבקר (אלו הראויים לזה) בבתי-הכנסת ובבתי-המדורש אשר בעיר, לחזור שם מימרא או פתגם מתורתו של כ"ק אדמו"ר, לבאר אודות אהבת כל ישראל שלו, להודיע ולהסביר תקנותיו²⁹ על-דבר לימוד הרמב"ם לכל אחד ואחת (שלושה פרקים ליום, פרק אחד ליום או ספר המצוות), ועל-דבר מבצעי המצוות הכלליים שלו: מבצע אהבת-ישראל, חינוך, תורה, תפילין, מזווה, צדקה, בית מלא ספרים - יבנה וחכמיה, נרות שבת-קודש ויום-טוב, כשרות האכילה ושתייה וטהרת-המשפחה, ואחדות כל בני-ישראל בכתיבת ספרי-התורה הכלליים³⁰; לעורר את בני-נח בדבר קיום שבע מצוות שלהם³¹; ועד המבצע האחרון והעיקרי - 'עמדו הכן כולכם'³², לפרסם בכל מקום את הנבואה ש"לאלתר לגאולה" וש"תיכף ומיד ממש 'הנה זה (משיח) בא"³³, וההשתדלות האחרונה

עמ' 26.

(34) 'התוועדיות' תנש"א ח"ג עמ' 164.

(35) ספר-השיחות תנש"א ח"ב ס"ע 691 (היינו במוחין ומדות ועד למחשבה דיבור ומעשה המתאימים לזמן הגאולה, עיי"ש. וזה כולל, כלשון הרמב"ם בסוף ס' היד, העדר "קנאה ותחרות" ו"לא יהיה עסק... אלא לדעת את ה' בלבד").

(36) לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 384.

(37) ראה ספר-השיחות תשנ"ב עמ' 341, 376.

(38) רמב"ם ספ"ג מהל' פרה אדומה, לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 131 ואילך. התגלות מציאותו, בתור מלך המשיח, וכתוצאה והסתעפות

ממנה - גילוי פעולותיו (ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 131).

(39) אגב, מכתבת המלה "א-ל" (בסוף המכתב שבהערה 4) מוכח שדעת הרבי היא שהמקם שבין אותיותיה מועיל להפרידן שלא תהיה בזה קדושת השם, ודלא כמ"ש בשו"ת אבני-נור ח"ד ר"ס רס"ה.

(40) ספר-המאמרים - מלוקט ח"א עמ' י. וראה 'תורת-מנחם - התוועדיות' תש"י עמ' 201.

(41) ראה לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 518.

וכל העניינים, ופורצת כל הגדרים, ומורידה עד כאן למטה את 'ואמת הוי' לעולם'."

(26) תניא, איגרת-הקודש, ביאור לסי' ז"ך.

(27) 'תורת-מנחם - התוועדיות' תש"י עמ' 16, עיי"ש.

(28) לקוטי-שיחות כרך יב עמ' 146.

(29) לקוטי-שיחות כרך כז עמ' 229, 'התוועדיות' תשד"מ ח"ג עמ' 1622, ובכ"מ.

(30) לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 428, 579 ובמקומות רבים.

(31) לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 132, 'חידושים וביאורים בש"ס' חלק ב ס"ח.

(32) ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 122. וראה שם עמ' 257. וידועה הפנייה: "עשו כל אשר ביכולתכם - עניינים שהם באופן דארות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון" (ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 474); "על-ידי שהוא מסביר את ענייניו של משיח, כמבואר בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה, באופן המתקבל אצל כל אחד ואחד לפי שכלו והבנתו, כולל במיוחד - על-ידי לימוד ענייני משיח וגאולה" (ספר-השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 112).

(33) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 792, ספר-השיחות תשנ"ב ח"א

ביקור ב'אוהל'

"שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שקודם ההליכה על ציון ואוהל - נוהגים שאין אוכלים, אבל שותים"⁴².

מהנהגות הרבי ב'אוהל'⁴³: נוסע לאוהל בנעלי בד (דתשעה-באב ויום-הכיפורים). לפני שנכנס לאוהל, מקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האוהל [חדר הפ"נים, שאינו קיים כיום] - כנוטל רשות הכניסה⁴⁴. מיד כשנכנס, מתחיל באמירת המענה לשון'. כשמגיע ל'הריני מדליק הלאמפ'⁴⁵, מדליק נר. אחרי הדלקת הנר, ממשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ"נ, ואחרי-כן מתחיל לקרוא את הפ"נים וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של מישוהו. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קורע ומניח על הציון הק', והורה לשורפם על אתר, ורובם ככולם מכניס בחזרה לשקית. את הקרעים היו שומרים ושורפים בערב-פסח. בשנת תשל"ח חלו שינויים בעניין זה. באם נשאר נייר חלק מסביב לכתב הפ"נ, קורעו ומפרידו מהפ"נ⁴⁶, ורק אחר-כך מניח את הפ"נ באוהל. לאחר סיום קריאת הפ"נים, המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קיט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנא בכוח'.

לפני צאתו, מקיף (פעם אחת) את האוהל⁴⁷. לפני צאתו נעצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האוהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפ"נים), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון. ואחרי-כן יוצא - לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה⁴⁸. לפני היציאה, נעמד בפתח היציאה החוצה, ואומר את ה'יהי רצון' שבסוף המענה לשון'.

עד שנת תשכ"ה, לפני כניסתו לרכב, ניגש לציון הרבנית שטערנא-שרה ע"ה. משנת תשכ"ה, כשיצא מן האוהל, הלך לפני-כן לציון אימו הרבנית חנה ע"ה. משנת תשל"א, הביט גם על ציון הרבנית נחמה-דינה ע"ה, ומאז תשמ"ח גם על ציון הרבנית חיה-מושקא ע"ה. כל זה - לדקות ספורות⁴⁹. לפני הכניסה למכונית, תולש עשבים ג' פעמים, וזורקם לאחוריו⁵⁰. מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על הציון, או על קברים אחרים⁵¹. בנסיעתו חזרה, ממשיך באמירת המענה לשון', עד גמירא. אם היה פנאי, היה אומר את ה'קרבות' שלפני תפילת מנחה. בשנת האבל תשמ"ח-ט אמר גם את פרקי המשניות של אבל (פכ"ד דכלים ופ"ז דמקוואות). אחרי כ"ב שבט תשמ"ט, אם נותר פנאי, היה לומד גם את שיעור הרמב"ם היומי. * במידת האפשר יש להשתדל לקרוא את הפ"נ "בין שני הציוני קודש, אצל מקום רגליהם הקדושים"⁵².

42) ספר-המנהגים עמ' 96. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח עמ' רפב. והכוונה שמקפידים לשתות (ולא רק שאין נמנעים מכך. וכבר העירו מליקוטי-דיבורים עמ' 1354).

43) נמסרו ע"י חברי המזכירות: הרה"ח ר' יהודה של קרינסקי (שהסיע את הרבי לאוהל ברוב הפעמים מאז תשח"י), והרה"ח ר' בנימין קליין ז"ל (שהסיע את הרבי לפעמים) מתוך 'כפר חב"ד', גיליון 648 עמ' 16. הוספות ותיקונים מתוך 'מנהגי מלך' עמ' 35, בשילוב הערותיו של הרה"ח ר"ל של גרונר (שליווה את הרבי לאוהל בתמידות משנת תש"י עד תשח"י, ומאז ואילך בכל ערב ר"ה, ובאקראי בפעמים מסוימות) מתוך 'התקשרות' גיליון שיג עמ' 18. בכמה מן ההנהגות אולי יש גם משום הוראה לרבים. 44) הטעם, מפי זקני אנ"ש, כדי "להמשיך את הרבי" אל הנכנס. 45) עמ' 4.

46) רבים חושבים שזהו כדי שלא לזרוק את שאריות הנייר באוהל, אך הרה"ח ר"ל של גרונר מסביר מפני שאין זה לכבוד למסור לרבי דף ריק.

47) ראה בעניין הקפת הקברים במגן-אברהם, באר-היטב וכף-החיים סו"ס תקפא.

48) ראה גשר-החיים ח"א עמ' קלא שיש נוהגין בהלוויה לחזור בדרך אחרת אם אפשר, עיי"ש.

49) בשנים האחרונות, עמד הרבי במרחק-מה מן הקברים של הרבניות.

50) ראה טושו"ע יו"ד סי' שעו ס"ד, ואו"ח סו"ס תקמ"ז, ונו"כ. אולם שם איתא שעושים זאת אחר הקבורה.

51) ודלא כנהוג. מקור המנהג בדרשות מהר"ש [רבנו שלום מנישטט, רבו של מהר"ל, אבי מנהגי אשכנז] הובא בא"ר סי' רכד ס"ק ז, בשע"ת שם ועוד, וטעמו שם "משום כבוד המת, להראותו שהיה על קברו".

52) כך סיפר כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע"ב ברשימתו (בי"מ גיליון 22 עמ' 26) על מנהג אביו כ"ק אדמו"ר מהור"ש ב"ע באוהל הצמח-צדק והמהר"ש בליובאוויטש.

כל הלב לכל אחד

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

(משיחת שבת פרשת וישלח תשמ"ז)

מצות הדור ומצות היום של כל יהודי בדורנו אנו -
להיעשות 'שליח' להפצת צדק ויושר ויהדות, ובמיוחד
הפצת המעיינות חוצה. וכיון שזו 'מצות הדור' לא
שייכים תירוצים בזה, שהוא צריך לסיים עוד משהו, או
צריך משהו להתחיל וכו' וכו': מצות הדור היא - שלכל
לראש ייעשה שליח!

מצות הדור שליחור!

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש